

1972

Încercam să mă liniștesc, să mă gândesc la altceva, dar fraza mă obseda. Am luat o carte de pe noptieră, am deschis-o la întâmplare, însă cuvintele îmi jucau în fața ochilor ca bilele în roata de la loterie – unele clare, altele șterse, și, printre ele, litere răzlețe. Nu reușeam să le leg, să le înțeleg. Am renunțat. Am întors capul cu grijă, să mă uit în jur. Orice mișcare bruscă îmi dădea amețeli, aveam impresia că patul plutește cu mine. Nu-l vedeam decât pe vecinul din stânga, cu un bandaj imens pe urechea dreaptă. Dormea, ca toți ceilalți bolnavi. Era atâta liniște în salon! Și asta îmi făcea bine. Nu suportam niciun zgomot.

N-am auzit când a intrat asistenta, m-am pomenit cu ea la patul meu. Începea programul. I-am mulțumit pentru termometru, mi l-am pus la subsuoară, deși simțeam că n-am febră, dar așa se obișnuiește în spital. Îl mai și țineam șapte minute. Asistenta a notat temperatura și m-a ajutat să mă dau jos din pat. Mi-am luat tot ce-mi trebuia pentru toaleta de dimineață și m-am dus la baie, tocmai la capătul culoarului. Era prima zi când mă aventuram de unul singur pe acest drum. Fără să vreau, m-am gândit la „neagra” – carcera de la Jilava –, la peretele ei, la cele două ore petrecute în beznă, gol-puşcă. Mergeam pe lângă zid, încet și precaut. Cum mă lua amețeala, mă și sprijineam cu mâna de el. Nu-mi venea să cred: imediat ce atingeam peretele, îmi recăpătam echilibrul. Când m-am întors în salon, patul era făcut, iar micul dejun mă aștepta pe noptieră. Am băut puțin ceai și m-am băgat din nou în pat.

Nu mai dormea nimeni, toți se pregăteau pentru vizita doctorului. Eu ce era să-i spun? Că mă urmărea fraza? Că nu aveam scăpare? Că eram prins într-o pânză de păianjen uriașă? Nu mai rămăsese din mine decât carcasa, îmi supseseră toată vloga. Le vedeam ochii bulbucăți urmărind fiecare gest, fiecare

mișcare, mirați că încă nu-mi dădusem duhul. Fusesem de multe ori la pământ și întotdeauna mă ridicasem învățând, dar acum nu mă puteam concentra, nu eram în stare nici să citesc, nici să scriu. Am revenit la poziția inițială, pe spate, mi-am fixat privirea pe un punct de pe tavanul înalt al salonului, așa cum mă învățase profesorul Mirahorian, dar oricât mă încordam, îl pierdeam din raza vizuală și reveneam la obsesia mea, la frază. Cu tot țiuitul din urechea bolnavă, o auzeam perfect și fiecare cuvânt îmi bubuia în creier: „Poți să te ștergi cu ea la cur! Poți să te ștergi cu ea la cur! Poți...”.

Ușa salonului s-a deschis brusc și doctorul Ghimpețeanu, șeful clinicii ORL, și-a făcut apariția cu tot alaiul de asistenți și de studenți aflați în practică la spital. S-a dus direct la vecinul meu operat cu două zile înainte, l-a consultat, le-a explicat viitorilor medici intervenția chirurgicală, le-a pus câteva întrebări și a continuat vizita. Profesorul nu se oprea la fiecare pat, își alegea cazurile pe care le discuta cu studenții. Chiar dacă nu eram printre cei „aleși”, vizita de dimineață îmi întărea moralul, prezența tinerilor era gura de oxigen de care aveam nevoie ca să înving boala. Uitam de frază, uitam de țiuitul din ureche – mai exact, tinitus, cum a precizat unul dintre ei. Îmi plăcea să-i privesc. În halatele lor albe și cu stetoscopul la gât, se străduiau să vorbească și să explice calm, ca doctorii. Știau deja ce efect benefic aveau asupra noastră. Unul dintre ei venise să-mi ia sânge pentru analize chiar a doua zi după ce fusesem internat. Părea sigur pe el. Fluiera încet melodia din filmul *Blow up*. A făcut greșeala să-mi spună că eram primul lui pacient. Am refuzat. Peste câțva timp, a venit o studentă cu tăvița plină de eprubete și cu seringă gata pregătită. Nu m-a lăsat inima să spun nu.

Asistenta a adus un pacient nou, un adolescent înalt, slab, cu ochi vioi, și l-a plasat în patul liber, la dreapta mea. Băiatul se tot fâțâia, ba pune prosopul în noptieră, ba îl lua și-l așeza sub pernă. În sfârșit, s-a așezat pe pat fără să se întindă. Părea un cocostârc abia aterizat pe un tărâm nou. Se uita în jur, mai ales

la mine. Normal, eram vecinul lui. Simțea nevoia să vorbească, dar ceva din înfățișarea sau din atitudinea mea îl bloca. Cred că aveam o figură buimăcită. Am încercat să schițez un zâmbet ca să-l încurajez, să-mi spună unde îl doare, dar fără succes. Tăcea. Nu vine nimeni la spital pentru un fleac, mai ales în vacanță și încă într-o vineri, așa că m-am decis să-l abordez eu:

— De ce-ai fost internat?

— Mi-a rămas un os de pește în gât. Mă doare când înghit.

Avea o voce răgușită și respira greu.

— Câți ani ai?

— Împlinesc optsprezece peste câteva zile.

— Ani mulți fericiți, sănătate! Frumoasă vârstă. Te repară doctorii. Scapi repede.

Mi-a mulțumit și s-a întins pe pat. Ne-au adus masa. Nu s-a atins de ghiveci. Nici eu, o așteptam pe Luiza. Venea în fiecare zi să-mi aducă ceva de mâncare și să-mi ridice moralul. Avea timp. Directorul institutului unde lucrase până de curând refuzase să-i aprobe concediul fără plată pentru luna de miere și, revoltat de lipsa lui de omenie, îi spusese Luizei să-și dea demisia. Ziua următoare, când Luiza m-a anunțat bucuroasă că putem pleca la mare, avusesem un moment de ezitare. Nu eram genul de om care crede că într-un fel sau altul totul se rezolvă. Căutam mai degrabă să previn, să aleg eu drumul, dar pentru asta îți trebuie timp, or, Luiza m-a surprins cu câtă repeziciune trecuse la acțiune – își dăduse demisia.

Eram de zece zile în salonul 2 din secția ORL a Spitalului Colțea, o sală mare, dreptunghiulară, cu optsprezece paturi, toate ocupate, toate cu fișa medicală a bolnavului agățată de pat. Pe a mea stătea scris:

Pacient: Teodorescu Alexandru

Data nașterii: 19.11.1941

Diagnostic: Otită

Data internării: 8.08.1972

De fapt, sufeream de altceva. Totul a început cu scrisoarea de la Inspectoratul Școlar al Sectorului 4 din Capitală. Era datată 30 iunie 1972, dar o găsisem în cutia poștală pe 31 iulie, la întoarcerea din vacanță. La început, mi-am zis că măcar nu reușiseră să ne strice luna de miere, dar, după discuția cu inspectorul școlar, am început să am amețeli, greață, probleme de echilibru, de vedere, o senzație persistentă de instabilitate. Speram să fie doar o stare generală proastă, ușor de înțeles după tot ce mi se întâmplase, o să-mi revin eu în două, trei zile. Luiza avea dreptate, trebuia să ieșim afară, la aer, printre oameni, să nu mai stăm în casă. Ne-am dus la Teatrul de Vară de pe C.A. Rosetti, vizavi de restaurantul Cina. Era un spectacol de varietăți cu Patrichi, și Luiza voia să-l vadă pe fostul ei coleg de clasă de la Liceul Coregrafic. După zece minute, am plecat. Totul mă enerva, lumina puternică a reflectoarelor, muzica tare, aplauzele, insistența Luizei să mai rămânem. Drumul până acasă a fost un chin, îmi pierdeam echilibrul, nu păstram direcția, viram mereu spre dreapta.

Luni, tata m-a dus la doctor. Nu mai eram în stare să merg singur, darămite să traversez bulevardul până la spital. Nu mă puteam concentra. Forfota oamenilor, culorile semaforului, claxoanele, totul mă deruta, îmi agrava amețeala. Pe de altă parte, tata, parohul Bisericii Colțea, era cunoscut de tot personalul medical de la spital. Nu trebuia să aștept. Bătea scurt la ușă, intra și, după câteva clipe, reapărea și mă invita în cabinet. Doctorul Chivu, neurologul de la policlinica spitalului, m-a consultat, mi-a controlat reflexele, mi-a pus tot felul de întrebări despre apariția problemelor, despre simptome, s-a uitat la mine atent, după care s-a adresat tatei:

— Părinte, are Morbus Menière. Îi mai fac un test.

Morbus Menière suna ca o condamnare. Mă chinuiam să-l urmăresc pe doctor. A luat un diapazon de pe tava cu instrumente, l-a lovit ușor de masă, mi-a pus un deget de la mâna cu diapazon pe creștetul capului și m-a întrebat unde

aud vibrația. În urechea dreaptă, eram absolut sigur. Mi-a făcut semn să iau loc. Ce bine, statul în picioare mă obosea groaznic. S-a așezat și el.

— Domnule profesor, aveți un sindrom Menière. Vă trebuie repaus la pat și multă liniște, cel puțin o lună. De regulă, oamenii ambițioși, perfecționiști fac această boală. Își creează singuri un stres uriaș și organismul cedează.

Îmi venea să urlu, să strig în gura mare că la mine nu era vorba de stres din cauza ambiției. Eram în vacanță, veneam după luna de miere petrecută la Mamaia, și la Azuga, la mătușa Netty, și la țară, la soacra cumnatei mele, de unde atâta stres?! Făceam eforturi mari să pun puțină ordine în vârtejul de idei din capul meu. Viața mă învățase să fiu precaut, să n-am încredere în oameni, dar dacă nu-i spui medicului tot, nu te poate ajuta. Cu cât mă străduiam mai mult, cu atât eram mai amețit. N-am mai putut suporta tensiunea și am explodat:

— M-au mutat la un liceu de la marginea Bucureștiului pentru că am spus adevărul. M-am dus la *România liberă* să le spun de cazul meu, dar, când au citit autobiografia, le-a pierit interesul. Inspectorul de la Sectorul 4, și el profesor, mi-a spus să mă șterg cu diploma mea la...

Doctorul s-a uitat gânditor la mine și s-a întors spre tata:

— Părinte, nu-i dau trimitere pentru Spitalul 9. Îl îndoaie cu tranchilizante până nu mai știe cum îl cheamă. Vorbiți cu Ghimpețeanu, să-l interneze la el, la ORL, și reveniți să-mi spuneți ce a decis.

Nu i-am spus doctorului chiar totul. Ce rost avea? Oricum, nimeni nu mă credea, nici părinții, nici Luiza. În iunie, le mărturisisem că-mi făceam griji. Aveam senzația că Securitatea își întinsese tentaculele în școală, simțeam deja cum plasa lor lipicioasă, tot mai veninoasă, se închidea în jurul meu. Luiza a venit cu argumente care, în situația dată, nu aveau nicio valoare. Dimpotrivă. Faptul că elevii mă apreciau vorbea împotriva mea. Dar ce conta că-mi schimbaseră poziția pe

statul de plată și mă puseseră pe ultimul loc? încerca Luiza să mă liniștească. Conta însă faptul că aveam repartiția cu numărul doi pe țară, și asta era ca un cui în ochii lor. Făcuseră tot posibilul să mă împiedice să devin șef de promoție, și totuși reușisem. După toate cele, mai și îndrăznisem să aleg „Matei Basarab“, același liceu de unde fuseserăm arestați și condamnați la pedepse între cinci și douăzeci și trei de ani de muncă forțată, pentru crimă de uneltire împotriva ordinii sociale.

— Ai făcut tu ceva!

Intervenția tatălui meu, neașteptată și atât de nedreaptă, m-a urcat pe baricade.

— Vorbești ca ei, gândești ca ei, te-au recondiționat. Ești inofensiv, nu mai e nevoie să vezi cum arată plasa de păianjen, scara care coboară în infernul lor. Vrei să știi ce-am făcut? Ascultă!

Părinții se uitau terifiați, nu-și mai recunoșteau băiatul. Revolta fusese mai puternică decât mine. Nu voiam să-i supăr. Îi iubeam așa cum erau. Viața îi obligase să se modeleze ca să ne asigure nouă, copiilor, un cămin. Mi-am propus să-mi aleg cuvintele cu grijă, pe de o parte ca să nu-i jignesc, pe de alta, ca să-i ajut să mă înțeleagă. Ne bucuram de același răsărit de soare, nu ne despărțeau două lumi, ci două atitudini. Ei s-au pus, de bunăvoie, pe nicovală, au primit loviturile secerii și ciocanului, s-au lăsat modelați de dragul nostru. Pe când eu îmi ceream dreptul de a fi eu însumi, nu un om de tip nou cu creierul spălat! Mă revolta orice încercare de-a lor de a mă schimba! Voiam să am dalta în mâna mea! I-am privit cu dragoste și am continuat:

— Nu încerc să vă conving, nu mă justific, îmi dolesc numai să mă înțelegeți. Ascultați! Ascultați și voi ce crimă am comis. Acum câteva săptămâni, la sfârșitul lunii mai, liceul a sărbătorit încheierea anului de pregătire paramilitară. Venea un general să ne înmâneze diploma de unitate frunțasă pe țară. Mă bucuram deja la gândul că începea vacanța și dusă era

corvoada de sâmbăta dimineața – careul din curtea liceului, unde stăteam aliniați pe ploaie și pe viscol, raportul pe care-l dădeam lui Potlog, profesorul de matematică, comandantul unității paramilitare a liceului, instrucția de două ore prin care, de-un an de zile, le tot explicam elevilor din clasa a IX-a, citind din manual, cum e cu pușca din Primul Război Mondial. O demontam și o montam. Ce absurditate! Totul ni se trăgea de la evenimentele din august 1968, când rușii și celelalte state socialiste ocupaseră Cehoslovacia, ca să pună capăt Primăverii de la Praga. Ceaușescu condamnase invazia și anunțase crearea gărzilor patriotice. Bănuiam că noi, studenții, vom fi chemați la arme. Ți-aduci aminte, mamă, te-am avertizat că s-ar putea să mă caute la telefon prodecanul Preda, să-mi spună să mă înscriu în gărzile patriotice ale facultății. Te-am făcut atentă să nu te lași impresionată de vocea lui profundă, solemnă, și te-am rugat să-i explici că sunt plecat. Te-am văzut fâstăcită la telefon și te-am auzit spunând: „Imediat, domnule Decan!“

— Și tu erai emoționat! a spus mama rîzând.

— Nu mi-a fost deloc ușor să-l refuz.

— Mă duc să fac o cafea.

O clipă de voie bună e o pauză binevenită. M-am gândit cu recunoștință la profesorul meu, Ion Preda. În anul III, ne dăduse ca temă un eseu despre un poet englez. Peste o săptămână, când le-a adus înapoi corectate, mi-a dat lucrarea și șapte cărți din biblioteca personală. Să le studiez și să rescriu eseu. A procedat la fel timp de șase săptămâni. Oare întâlнисem dascălul din frumoasa poveste a lui Marin Tarangul, fostul nostru tovarăș de lagăr la Grădina, despre mentorul său, profesorul Elian de la Facultatea de Teologie din Sibiu? Când mama a revenit, am continuat:

— Eram adunați în amfiteatrul de fizică de la etajul liceului, pavoazat cu drapele pentru momentul festiv. Generalul i-a înmănat diploma lui Potlog, l-a felicitat, i-a lăudat pe director și pe secretarul de partid. Nu văzusem niciodată conduce-

rea liceului atât de emoționată la vreun sfârșit de an școlar, când cei mai buni elevi primeau diplome de merit. La urmă, generalul ne-a întrebat dacă toți profesorii făcuseră serviciul militar. Potlog n-a așteptat reacția noastră și a răspuns prompt, ca la armată: „Desigur!“ Am avut un scurt proces de conștiință. Tu m-ai învățat cele zece porunci, tată, îmi repetai zi de zi: „Să nu minți!“ Deși știam care va fi consecința, n-am vrut să le acopăr minciuna, m-aș fi simțit la fel de mânjit ca ei. M-am ridicat în picioare și am rostit adevărul: „N-am făcut armata.“ „Cum ați făcut instrucția cu elevii, dacă nu erați instruit?!“ m-a întrebat generalul uimit. „Citind din manual“, i-am răspuns sec. Pe Potlog îl treceau toate apele. Se agita, dădea din mâini, brațul lui mă acuza de la distanță. Pe sine se apăra, cu siguranță, ce mai conta o nouă minciună, când totul era fabulație; mie, în schimb, îmi țesea pânza de păianjen, în care urma să primesc lovitura de grație. Lucra la ea din prima zi când revenisem la liceu ca profesor. Le spusese elevilor că eram un fost pușcăriaș. Nu i-am contrazis, nu am negat, i-am corectat numai. Eram un fost deținut politic.

— Te miri că vor să scape de tine când ai luat o asemenea atitudine?

— Nu pot să spun una și să fac alta. Elevilor mei nu le spun decât adevărul! Asta am făcut și asta voi face în continuare!

Ușa salonului s-a deschis încet și în pragul ei a apărut, timidă, o femeie. Fața i s-a luminat când și-a văzut băiatul. Era obosită, transpirată, cu o traistă în fiecare mână, una cu lucruri de schimb, alta cu mâncare. Le-a pus pe pat, s-a așezat și ea, a oftat, și-a luat băiatul în brațe și l-a strâns tare la piept. Îl legăna. Pe față i se citea îngrijorarea, frica, dragostea. Nu înțelegeam de ce-și făcea griji din cauza unui os de pește. Au stat îmbrățișați minute întregi. Numai tusea băiatului îi despărțea pentru scurt timp. Nu-mi plăcea să trag cu ochiul, dar n-aveam încotro, distanța dintre paturi era mică, cât lățimea noptierei.

Vedeam tot, auzeam tot. Era o femeie de peste patruzeci de ani, de talie mijlocie, cu părul ca frunza de toamnă când dă prima brumă, tăiat scurt, și ochii de-un albastru deschis. Înainte de a le așeza cu grijă în noptieră, îi dădea amănunte despre fiecare articol de îmbrăcăminte, despre fiecare pachet cu mâncare. Vorbea cu un pronunțat accent moldovenesc. Privirile ni s-au întâlnit.

— Bună ziua, am murmurat mai mult pentru mine.

— Mă bucur că Daniel are un vecin tânăr. A crescut fără bunici și...

S-a uitat în jur și a continuat încet:

— Nu se prea înțelege cu bătrânii.

În sfârșit, a sosit Luiza. Avea pe umăr o geantă sport, în care se găsea porția de cartofi prăjiți, împachetați într-o sumedenie de hârtii pe care le desfăcea, cu delicatețe, ca pe foile de ceapă. Atât știa să gătească, dar ce buni erau! Toată lumea spunea că eram o pereche frumoasă, amândoi înalți, supli, eleganți. Intra surâzătoare în salon, cu pasul ei elastic, și se întrista când nu observa nicio îmbunătățire la mine. De data asta, am citit pe chipul ei o bucurie de-o altă natură.

— Îți merge mai bine!

— Ce te face să crezi? Mă lupt în continuare cu aceleași simptome!

— Nu știu.

— Am o mină mai bună, ochii mai limpezi, trăsăturile destinse?

— Poate.

— E cumva proverbiala intuiție feminină?

— Poate.

S-a așezat pe pat, tăcută. Ochii mari, verzi-albaștri, cu gene lungi sub arcada sprâncenelor, îi căutau pe-ai mei. Mi-a luat mâna dreaptă și, mângâind-o ușor, mi-a spus, fericită:

— Nu mai simt răul care îți întuneca privirea, undele negre care emanau din tine. Dimpotrivă, ești calm, dai cu totul

alte semnale, ca atunci când te-ai decis să te lupți cu ei.

Cât de bine îmi făcea s-o ascult vorbind! Cuvintele ei șoptite, pline de dragoste, curgeau în sufletul meu ca un pârau de munte. Simțeam cum se trezește luptătorul în mine. La scurt timp după Luiza, a venit tata cu mărul ionatan. Mi-l aducea în fiecare zi. Îmi ținea loc de mâncare. De când ieșisem din închisoare, n-a fost zi să nu mănânc fructul meu preferat, mărul roșu de Voinești, zemos și dulce. Mă cunoșteau țărani în Piața Unirii, plăteau doi lei în plus și ei îmi alegeau merele din lada de sub tejghea. Nici la facultate n-am uitat vreodată să-mi pun ionatanul în servieta plină de caiete și cărți. Era pentru mine un remediu universal: mi se lumina fața, îmi revenea cheful de viață, bucuria și forța erau iarăși cu mine.

Am rămas singur cu gândurile mele. Ce mult ne-a lipsit iubirea în închisoare, lumina care îți deschide sufletul și mintea! Cine nu știe că forța ei e în stare să facă din tine un poet, energia ei te transformă într-un Prometeu dezlănțuit?! Eram căsătoriți de șapte săptămâni, doi tineri la început de drum. Hotărâți să-și construiască un viitor comun, o casă de piatră, cum ne-au urat prietenii la nuntă. Ne cunoscuserăm la o petrecere, la scurt timp după terminarea facultății. Știa că fusesem arestat, dar au trecut luni întregi până m-am decis să-i vorbesc despre anii de închisoare. Era, din partea mea, un semn de mare încredere, cum nu poți avea decât în ființa pe care o iubești și care te iubește.

I-am povestit despre „neagra“, „galera roșie“, „ciuleandra“, „cartea poștală“ și „evadarea“, schițele compuse noaptea, în orele de insomnie de la Jilava, Luciu-Giurgeni, Grădina, salvarea pe care o găsisem în mine, i-am vorbit despre noi, despre dascălii noștri – Papi, *Bruder* Filip –, despre setea de a învăța, despre celula de minori. Așa supraviețuisem în închisoare, căutând frumosul în mlaștina comunistă din Balta Brăilei, bucuria în suferință, transformând iadul într-o poveste care îmi întărea sufletul și dădea sens unei existențe lipsite de

orice perspectivă. Retrăiam totul cu aceeași intensitate și cu același efect binefăcător. Curioasă și nerăbdătoare din fire, Luiza voia să știe totul despre Noni, Dinu, Dick și ceilalți. Eram eroii ei dintr-o lume despre care nu aflase mai nimic, până la întâlnirea cu mine. Am plâns și am râs împreună, seară de seară și, în botezul lacrimilor și al hohotelor de râs, am devenit un singur suflet. Și ea mi-a înțeles tăcerea, privirea grea, singurătatea.

Acum, când și-au întins plasa peste familia noastră, când era pusă la încercare chiar dragostea, acum era momentul să-i povestesc Luizei despre viața mea și a colegilor. Viața de după eliberare, primii noștri pași pe drumul „reintegrării în societate“, micile victorii „de un milimetru“, cum le numea Dan. Era o trecere în revistă a ultimilor opt ani, un rezumat al evoluției noastre. Ieșiserăm din închisoare cu o dorință tot atât de arzătoare ca visul lui Adam, de a da vieții noastre o semnificație într-o lume în care totul era dictat de partidul unic. Greu, dar nu imposibil. Nu în fericirea decretată de tovarăși ne puteam găsi împlinirea. Eram conștienți că în noi stă blocul de marmură de Carrara, urma doar să descoperim forma ascunsă în el.

Cât despre mine, aveam un proiect, eram salvat. M-a cuprins aceeași neliniște ca în celula de minori când încă nu ne dădeam seama de forța gândurilor, de puterea imaginației. Nimic nu te poate opri să sperii, să crezi și să visezi. Nici ușa ferecată cu șapte lacăte, nici ferestrele zidite, nici patul de spital.

Anul 1964, anul eliberării, a fost ca pomul plin de roade pentru noi, aveam de unde culege. Dintre toate fructele lui, l-am ales pe cel mai atrăgător, pe cel mai plin de culoare, cu un gust dulce și ușor amar de care nu mai scapi toată viața, odată ce-ai mușcat din el. Trecuseră opt ani de la întâlnirea cu Brittmarie, dar amintirea ei era tot atât de vie ca și clipele petrecute lângă ea. Dragostea a doi tineri e o bucurie permanentă.

Aceasta avea să fie prima poveste pentru Luiza.